



Capdeferro

Castell de l'Areny

Ubicació

Comarca: Berguedà

Coordenades:

Latitud: 42.17364

Longitud: 1.94587

UTM Est (X): 412937

UTM Nord (Y): 4669593

Classificació

Número de fitxa 08057 - 160
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dc., 06/05/2015 - 02:00

Descripció

La llegenda, que ha estat recopilada i adaptada per Albert Rumbo, diu així:

"Ja feia anys que el castell de N'Hug no era ni l'ombra del què havia estat, quan hi vivia un trist senyor feudal amb dues filles, Àlix i Imelda, enviudat de la seva esposa Hermínia, raptada i assassinada pel pervers senyor de Nives .

"Àlix, la germana gran, tenia el desig de fer-se monja, mentre que la seva germana petita, Imelda, va esdevenir la musa del jove Astolp, un amanuense que es dedicava a transcriure pacientment les més famoses cançons dels trobadors que tan agradaven al seu amo. Així les coses, Astolp s'enamorà d'Imelda i aquesta el va correspondre, però el castellà se n'assabentà i el va fer fora del castell, doncs pretenia per a les

seves filles intrèpids guerrers i no pas melindrosos artistes.

Abans d'acomiadar-se, els dos enamorats, enmig d'una darrera abraçada nocturna clandestina, es juraren amor etern. El jove va marxar del castell sense res més que la voluntat de fer tot el què fes falta per tal de fer-se mereixedor de la mà d'Imelda. A partir d'aquell moment, Astolp va començar a posar-s'hi de valent, netejant la terra de bandolers, impartint justícia, significant-se en el servei i la lleialtat al rei i esdevenint un cavaller com cal. Un cavaller al qual ningú no coneixia malgrat les seves proeses, doncs, per tal de no ser reconegut a l'espera d'obtenir la mà d'Imelda, sempre anava tocat amb un elm, fet del qual va sorgir el nom de Capdeferro.

En una de les moltes proeses protagonitzades per Capdeferro, es va proclamar rei de muntanya des del renascut alcàsser d'Arenís, i a partir d'aquell moment tothom va començar a parlar d'ell. Mentrestant s'esdevenien totes aquestes històries, els dos joves enamorats s'anaven intercanviant secrets missatges d'amor que acabaren prenent per símbol o senyal un brot de murtra, segons la tonada de la seva cançó predilecta que deia "Per mal de l'amor és la gran medicina la murtra de Nuc, de mort torna a vida".

Un bon dia, Àlix, la filla gran del Senyor de N'Hug, caigué malalta. Mentre tothom es preguntava què li devia passar, es va descobrir el seu secret: ella també estimava Astolp. Davant aquesta notícia, Imelda va decidir casar-se amb Jordi de Noyras per tal que la seva germana pogués, algun dia, ser estimada per Astolp. Aquest, però, va guanyar el Judici de Déu que tingué lloc a Campdevàrol i va recuperar l'amor de la seva estimada.

A més a més, Astolp va aconseguir matar el senyor de Nives, el gran enemic del senyor de N'Hug. Assabentat d'aital proesa, aquest darrer va convidar Capdeferro al seu castell. Tot un seguici triomfal va esperar Capdeferro a La Pobla de Lillet, un seguici que estava encapçalat per la pròpia Imelda. Quan els dos joves es retrobaren, Astolp li va confessar qui era realment en Capdeferro, i el seguici s'encaminà cap a Castellar de N'Hug.

En arribar a les Fonts del Llobregat, l'únic sequaç de l'Ós, un terrible bandoler que havia saquejat l'ermita de Falgars i que havia estat capturat, juntament amb la seva colla, per Capdeferro, va tirar una fletxa enverinada per matar l'heroi, però errà el tret i la fletxa es va clavar al pit de la princesa, que va morir al seus braços.

El cadàver d'Imelda fou portat al castell de N'Hug per ser vetllat i fou aleshores quan Capdeferro es tragué l'elm davant el senyor de N'Hug i li va demanar si no el reconeixia. Després de demanar-li perdó, li va concedir la mà d'Àlix, amb qui es va casar i a la qual va curar del mal d'amor que patia."

Observacions:

Encara que gran part de la llegenda es desenvolupa a Castellar de N'Hug, en el text apareix el lloc d'Arenís, indret del que Capdeferro se'n va proclamar rei, i lloc que sembla que podria correspondre a Castell de l'Areny.

El text de la descripció de la llegenda i les dades complementàries han estat facilitades per l'arxiver i estudiós de la cultura popular, Albert Rumbo, a partir del recull de llegendes realitzat pel mateix autor. La informació d'aquesta llegenda és recopilada a partir dels reculls de folklore realitzat per l'escriptor i divulgador del teatre popular català, Francesc Pelagi Briz.

Segons Rumbo, és probable que aquesta llegenda sigui el resultat d'una fusió de diverses tradicions anteriors. Un dels elements que apareix en la narració és la murtra, que tal i com recorda Rumbo és un símbol de l'amor i la bellesa, tot i que al llarg de la història ha anat tenint algunes connotacions més específiques. Tal i com analitza Rumbo, la murtra no és una planta corrent a Catalunya, i encara menys a les zones de muntanya, d'aquí que la seva utilització en la llegenda li atorgui un recurs clarament simbòlic per exposar l'amor i fidelitat entre els protagonistes de la llegenda.

Bibliografia

RUMBO, Albert: Recull de llegendes berguedanes. (Treball inèdit, pendent d'edició)

PELAI I BRIZ, Francesc (1889): Cap de Ferro.

FORNER, Climent (1992): "El Comte Arnau" i "Capdeferro", dues llegendes de Castellar de N'Hug", a l'Erol, núm. 37. Àmbit de Recerques del Berguedà, Berga.